

**VU, LLTI IR LMTA ETNOLOGIJOS DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO
SANDAS**

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka), kodas	Institucija	Padalinys
ETNOGRAFIJOS TYRIMO METODAI	Etnologija, 07H	VU	Istorijos fakultetas, VU
Studijų būdas	Valandų skaičius	Studijų būdas	Valandų skaičius
paskaitos:	10	konsultacijos:	10
savarankiškas darbas:	170	seminarai:	10
Kreditų skaičius:	7,5		
Dalyko anotacija			
<p>Dalyko tikslas Kursas supažindina su etnografiniais lauko tyrimais. Analizuojama ne tik etnografijos reikšmė antropologijos moksle, bet ir etnografo vieta tyrimuose, tyrimo patirčių santykis su etnografijos rašymu. Bus diskutuojami klausimai susiję su refleksiskumu bei metodų mokymasis remiantis pačių antropologų patirtimi bei dalyvavimu. Lauko tyrimų svarba antropologijoje, "lauko" sampratos, stebėjimas dalyvaujant: etnografinė praktika, tyrimo etika, lauko užrašai, tyrimo klausimų formulavimas, įkūnytas žinojimas, buvimas mokiniu, istorinis metodas, interviu ir naratyvų analizė, kultūros rašymas ir etnografijos autoritetas, tyrimo rezultatų ruošimas: kodavimas bei indeksavimas, temos vystymas, formatas ir struktūra.</p>			
<p>Dalyko siekiniai ir kompetencijos. Išklaušę kursą doktorantai gebės: parengti tyrimo projektą, formuluoti mokslinio tyrimo problemas, parinkti ir taikyti tinkamus metodus, parengti tyrimo planą ir atlikti kokybinius tyrimus tiriant specifines problemas, vesti tyrimo dienoraščius, taikyti savirefleksiją moksliniuose tyrimuose, praktiškai taikyti pagrindinius lauko tyrimo metodus, numatyti galimas etines problemas, susijusias su planuojamu tyrimu ar duomenų pateikimu platesnei auditorijai, analizuoti surinktą empirinę medžiagą.</p>			
<p>Kurso turinys: <i>1. Įvadas: lauko tyrimai bei lauko sampratos antropologijoje.</i> Reikšminiai žodžiai: sociokultūrinė antropologija, kokybiniai tyrimo metodai, antropologijos tyrimo metodai. Sąvokos: etnografinis lauko tyrimas, tyrimo laukas, etnografija. Šioje paskaitoje aptariama kurso struktūra, tikslai ir uždaviniai bei supažindinama su vertinimo metodika. Bendrais bruožais pristacius etnografinį lauko tyrimą kaip pagrindinį, bet ne vienintelį metodą atliekant antropologinius lauko tyrimus, diskutuojama etnografijos reikšmės bei statuso klausimu. Atsižvelgiant į antropologinių metodų įvairovę, atskleidžiamos etnografijos sąsajos su žmonių gyvenimiškomis patirtimis bei įkūnytu žinojimu. Atskirai nagrinėjamos lauko sampratos bei kritiškai analizuojama šių sampratų svarba antropologijai. Literatūra: 1) <i>Amit V.</i> Introduction. Constructing the field // <i>Constructing the Field: Ethnographic Fieldwork in the Contemporary World.</i> London: Routledge, 2000, p. 1–18; 2) <i>Clifford J.</i> Travelling cultures // <i>J. Clifford.</i> Routes: Travel and Translation in the Late Twentieth Century. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1997; 3) <i>Mintz S. W.</i> Sow's ears and silver linings: A backward look at ethnography // <i>Current Anthropology.</i> 2000, Vol. 41, No. 4, p. 169–189; 4) <i>Okely J.</i> Methods of approach // <i>J. Okely.</i> The Traveller Gypsies. Cambridge: Cambridge University Press, 1983, p. 38–48; 5) <i>Willis P., Trondman M.</i> Manifesto for ethnography // <i>Ethnography.</i> 2000, Vol. 1, No. 1, p. 5–16. Kontroliniai klausimai: 1) Kuo ypatingi antropologijos tyrimo metodai? 2) Kuo jie skiriasi nuo kitų mokslų?</p>			

- 3) Kokios lauko sampratos egzistuoja antropologijoje?
- 4) Kas yra etnografija?

2. Seminarai: tyrimo hipotezės ir klausimų formulavimas.

Reikšminiai žodžiai: tyrimo hipotezė, antropologinių tyrimo klausimų formulavimas, bibliografinių šaltinių paieška.

Sąvokos: tyrimo klausimai, bibliografiniai šaltiniai.

Pirmas žingsnis plėtojant tyrimo strategiją yra susipažinti su tyrimo temos istorija, politika, intelektualine istorija. Kokias naujas išvalgas jūs galite pasiūlyti? Šių seminarų metu studentai, ieškodami įvairių temų, išbando skirtingas paieškos sistemas: *British Index to Theses*, *International Bibliography of social Sciences*, *RAI Anthropological Index*, *Social Sciences Citation Index (Web of Science)*, *ZETOC British Library Title Index* ir VU bibliotekos katalogą.

Literatūra: *Coffey A. The Ethnographic Self: Fieldwork and the Representation of Identity*. London: Sage, 1999, p. 39–75.

Kontroliniai klausimai:

- 1) Kas yra etnografija?
- 2) Kuo ypatingi tyrimo klausimai antropologijoje?

3. Stebėjimas dalyvaujant: etnografijos praktika.

Reikšminiai žodžiai: etnografijos praktika, tyrėjo sąlygotumai ir lauko tyrimai.

Sąvokos: stebėjimas dalyvaujant, socialiniai santykiai.

Etnografai dažnai būna skeptiški dėl išskiriamų formalių tyrimo technikų ar įgūdžių socialiniuose moksluose. Šis lankstumas nėra etnografų uolumo stoka, tai greičiau atspindi etnografinio tyrimo prigimtį. Stebėjimas dalyvaujant yra pagrindinė etnografijos ašis, apimanti mokslininkų mokymąsi apie kultūras per jų įsitraukimą į kultūrinę praktiką bei įvykius gyvenant kartu su žmonėmis. Tai apima įvairias veiklas, priklausančias nuo konteksto, skirtingų situacijų, vietovių bei dalyvaujančių žmonių. Etnografai analizuoja socialinius santykius per savo kaip fizinių ir socialinių būtybių įsitraukimą į supantį pasaulį. Šie seminarai išsamiau atskleidžia lauko tyrimui būdingus santykius, praktikas bei tapatybių vadybą, analizuoja skirtingas žinių formas, būdingas stebėjimui dalyvaujant, ir parodo, kaip etnografinės realijos yra sąlygojamos socialinės padėties bei tokių konstrukto kaip etniškumas, klasė, lytiškumas, amžius bei socialinė padėtis.

Literatūra:

- 1) *Kusenbach M. Street phenomenology: the go-along as ethnographic research tool // Ethnography*. 2003, Vol. 4, No. 3, p. 455–485;
- 2) *Jacobs-Huey L. The natives are gazing and talking back: Reviewing the problematics of positionality, voice, and accountability among ‘native anthropologists’ // American Anthropologist*. 2002, Vol. 103, No. 3, p. 791–804;
- 3) *Malinowski B. Argonauts of the Western Pacific*. New York: E. P. Dutton, 1961;
- 4) *Briggs J. Never In Anger: Portrait of an Eskimo Family*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1970;
- 5) *Coffey A. The Ethnographic Self: Fieldwork and the Representation of Identity*. London: Sage, 1999.

Kontroliniai klausimai:

- 1) Kaip vykdomas dalyvaujantis stebėjimas?
- 2) Kas yra laukotyrimo užrašai?
- 3) Kodėl jie yra svarbūs antropologijoje?

4. Lauko tyrimų dienoraščiai.

Reikšminiai žodžiai: lauko tyrimų dienoraščiai, kultūrinių ir socialinių reiškinių dokumentacija.

Sąvokos: subjektyvi duomenų produkcija, objektyvi reprezentacija.

Lauko tyrimų dienoraščiai dažnai laikomi svarbiausiais ir vieninteliais informacijos šaltiniais užsiimant etnografija. Tačiau dar neseniai užrašams tyrimų metu buvo skiriama mažai

metodologinio dėmesio. Kas turi būt užsirašoma? Kaip turi būti aprašomi kultūriniai ir socialiniai reiškiniai? Paskaitose atskleidžiami lauko tyrimo užrašų praktiški aspektai ir apžvelgiamos skirtingos užrašų rūšys. Svarstoma, kaip etnografai naudoja užrašus kaip tekstą, archyvinę bei atminties medžiagą.

Literatūra:

- 1) *Bernard H. R.* Taking and managing fieldnotes // H. R. Bernard. Research Methods in Cultural Anthropology. Newbury Park: Sage, 1988, p. 180–202;
- 2) *Coffey A.* The Ethnographic Self. London: Sage, 1999, p. 119–122;
- 3) *Emerson R., Rachel F., Shaw L.* Writing Ethnographic Fieldnotes. Chicago: University of Chicago Press, 1995;
- 4) *Malinowski B.* A Diary in the Strict Sense of the Term. Stanford: Stanford University Press, 1967;
- 5) *Obbo Ch.* Adventures with fieldnotes // Fieldnotes: The Makings of Anthropology/ Ed. R. Sanjek. Ithaca: Cornell University Press, 1990, p. 290–302;
- 6) *Clifford J.* Notes on (field)notes // Fieldnotes: The Makings of Anthropology / Ed. R. Sanjek. Ithaca: Cornell University Press, 1999, p. 47–70.

Kontroliniai klausimai:

- 1) Kas yra lauko tyrimo užrašai?
- 2) Kodėl jie yra svarbūs antropologijoje?
- 3) Ar turėtume riboti prieigą prie šių užrašų, ar padaryti juos laisvai prieinamus?
- 4) Koks subjektyvaus duomenų produkavimo ir objektyvios reprezentacijos santykis?
- 5) Kas turi būt užsirašoma?
- 6) Kaip turi būti aprašomi kultūriniai ir socialiniai reiškiniai?

5. Antropologinių tyrimų etika.

Reikšminiai žodžiai: etiniai klausimai ir iššūkiai, lauko tyrimai, reliatyvizmas.

Šavokos: antropologijos etika, kultūrinis reliatyvizmas, kultūrinė transmisija, kultūrinė apropiacija.

Ši paskaita atskleidžia kompleksą etinių klausimų, kurie kyla etnografinės praktikos metu. Šie klausimai varijuoja nuo kultūrinio reliatyvizmo iki universalių žmonių teisių bei intelektualinių nuosavybės teisių. Skirtingi istoriniai ir socialiniai kontekstai lemia įvairius etinius klausimus antropologinėje praktikoje.

Literatūra:

- 1) *The Ethics of Anthropology: Debates and Dilemmas / Ed. P. Caplan.* London, New York: Routledge, 2003;
- 2) *Ellen R.* Ethnographic Research: A Guide to General Conduct. London: Academic, 1984;
- 3) *Embedding Ethics / Eds. L. Meskell, P. Pels.* Oxford, New York: Berg, 2005;
- 4) *Pels P.* Professions of duplexity. A prehistory of ethical codes in anthropology // *Current Anthropology.* 1999, Vol. 40, No. 2, p. 101–136;
- 5) *Lee-Treweek G., Linkogle S.* Danger in the Field: Risk and Ethics in Social Research. New York: Routledge, 2000.

Kontroliniai klausimai:

- 1) Kokie pagrindiniai etiniai etnografijos klausimai?
- 2) Kada etnografinė praktika yra kultūrinė transmisija, o kada ji gali būti vertinama kaip kultūrinė apropiacija?
- 3) Kokios yra pagrindinės gairės, kuriomis tyrėjai turi sekti?

6. Praktiniai seminarai: lauko tyrimai Vilniuje.

Reikšminiai žodžiai: lauko tyrimų praktika.

Šavokos: įgūdžiai, daugiajutiklis juslumas.

Šių susitikimų metu studentai turi atlikti mažą lauko tyrimą Vilniaus centre. Jie kviečiami panaudoti visus savo jutiminius pojūčius bei aprašyti savo patirtį bei stebėjimus. Kiekvienas studentas turi vesti užrašus stebėjimo dalyvaujant metu bei jam pasibaigus. Pasibaigus tyrimui studentai turi išplėsti savo stebėjimus ir parašyti trumpą etnografinį aprašą, kuris vėliau aptariamas seminare. Ši užduotis padeda studentams suprasti etnografiją kaip neatsietą nuo

savo asmeninės patirties reiškini.

Literatūra:

- 1) *Bourdieu P.* Outline of a Theory of Practice. Cambridge: Cambridge University Press, 1977;
- 2) *Ingold T.* Perception of the Environment. London: Routledge, 2000;
- 3) *Lave J., Wenger E.* Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation. Cambridge: Cambridge University Press, 1991.

Kontrolinis klausimas: Kaip etnografija varijuoja skirtinguose laukuose, vietovėse ir skirtingų individų suvokime?

7. *Etikos praktika ir tyrimo kompleksiskumas.*

Reikšminiai žodžiai: etikos klausimai, etikos kodeksai, lauko tyrimų konfidencialumas bei anonimiškumas, slapyvardžiai.

Sąvokos: antropologinių tyrimų etika, atvejo studijos, slaptas / atviras tyrimas, advokatavimas. Seminaruose diskutuojama pagrindiniais etikos klausimais, kylančiais etnografinėje praktikoje (slaptas / atviras tyrimas, advokatavimas ir t. t.). Studentai aptaria pagrindines atvejo studijas, pateiktas Amerikos antropologų asociacijos (American Anthropological Association Handbook on Ethical Issues in Anthropology <http://www.aaanet.org/committees/ethics/toc.htm>).

Literatūra:

Suzman J. Indigenous wrongs and human rights: national policy, international resolutions and the status of the San of Southern Africa // Africa's Indigenous Peoples: 'First Peoples' or 'Marginalized Minorities'? / Eds. A. Barnard, J. Kenrick. Edinburgh: Centre of African Studies, University of Edinburgh, 2001.

Kontroliniai klausimai:

- 1) Kokie yra pagrindiniai tyrimų etikos klausimai?
- 2) Kuo skiriasi konfidencialumas nuo anonimiškumo?

8. *Interviu ir naratyvų analizė.*

Reikšminiai žodžiai: interviu atliekant etnografinį tyrimą, naratyvų analizė.

Sąvokos: interviu, pusiau struktūruotas ir struktūruotas interviu, neformalus pokalbis, naratyvai.

Seminaruose aptariamas interviu, naudojamas etnografinio tyrimo metu. Nagrinėjamos skirtingos interviu formos, ypatingas dėmesys skiriamas naratyvams bei jų naudojimui atliekant antropologinį tyrimą.

Literatūra:

- 1) *Finnegan R.* Oral Traditions and the Verbal Arts. London: Routledge, 1992;
- 2) *Linde C.* Life Stories: The Creation of Coherence. Oxford: Oxford University Press, 1993;
- 3) *Wachowich N.* Saqiyuq: Stories From the Lives of Three Inuit Women. Montreal: McGill-Queen's University Press, 1999;
- 4) *Davies C. A.* Reflexive Ethnography. London: Routledge, 1999.

Kontroliniai klausimai:

- 1) Kaip interviu ir naratyvai turi būti analizuojami?
- 2) Kokia asmeninių naratyvų reikšmė atliekant antropologinį tyrimą?

9. *Kultūros rašymas.*

Reikšminiai žodžiai: skirtingi kultūros aprašymų būdai, asmens vaidmenys etnografiniuose tekstuose.

Sąvokos: etnografinis autoritetas, tyrimų lauko sampratos.

Šioje paskaitoje nagrinėjami skirtingi požiūriai, kaip aprašyti kultūrą. Etnografinis tekstas nutolo nuo konvencionalių objektyvistinių požiūrių bandant atskleisti asmens vaidmenį interpretavimo procese. Kartu su šiuo pokyčiu kyla naujos etnografinio autoriteto formos. Lauko samprata vėl persvarstoma siejant ją su šio kurso temomis.

Literatūra:

- 1) *Abu-Lughod L.* Writing against culture // Recapturing anthropology: Working in the present / Ed. R. G. Fox. Santa Fe: School of American Research, 1991;

- 2) Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography / Eds. J. Clifford, G. E. Marcus. Berkeley: University of California Press, 1986;
- 3) Geertz C. Being there: anthropology and the scene of writing // C. Geertz. Works and Lives: The Anthropologist as Author. Stanford, California: Stanford University Press, 1988;
- 4) Sangren P. S. Rhetoric and the authority of ethnography. "Postmodernism" and the social reproduction of texts // Current Anthropology. 1988, Vol. 29, No. 30, p. 405–435;
- 5) Clifford J. Introduction: partial truths // Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography / Eds. J. Clifford, G. E. Marcus. Berkeley: University of California Press, 1986.
- Kontroliniai klausimai:
- 1) Kokie yra skirtingi kultūros atstovavimo būdai?
- 2) Ar kultūros egzistuoja tik antropologų aprašuose?

Literatūra

Pagrindinė literatūra:

1. Bernard, Russel H. (2002) *Research Methods in Anthropology: Qualitative and Quantitative Approaches*. Walnut Creek, Lanham, New York, Oxford: Alta Mira Press.
2. Coffey, Amanda. 1999. *The Ethnographic Self: Fieldwork and the Representation of Identity*. London: Sage.
3. Finnegan, Ruth. 1992. *Oral Traditions and the Verbal Arts: A Guide to Research Practices*. Routledge: London and New York.
4. Hammersley, Martyn & Paul Atkinson. 1995. *Ethnography: Principles in Practice*. 2nd ed. London: Routledge.
5. Silverman, David (2000) *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications.

Papildoma literatūra:

1. M. K., Dewalt R. Billie. *Participant Observation: A Guide for Fieldworkers*. Walnut Creek, Lanham, New York, Oxford: Alta Mira Press, 2002;
2. Kardelis K. *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai (Edukologija ir kiti socialiniai mokslai)*. Kaunas: JUDEX, 2002;
3. Oliver P. *The Student's Guide to Research Ethics*. Maidenhead, Philadelphia: Open University Press, 2003;
4. Coffey A. *Locating the self* // A. Coffey. *The Ethnographic Self: Fieldwork and the Representation of Identity*. London: Sage, 1999;
5. Davies Ch. *Reflexive Ethnography: A Guide to Researching Self and Others*. London: Routledge, 1999;
6. Ellen R. *Ethnographic Research: A Guide to General Conduct*. London: Academic, 1984;
7. Wolcott H. F. *Ethnography: A Way of Seeing*. Walnut Creek, CA: Alta Mira Press, 1999;
8. Emerson R. M., Fretz R. I., Shaw L. L. *Writing Ethnographic Fieldnotes*. London: University of Chicago Press, 1995;
9. Bell J. *Doing Your Research Project: A Guide for First Time Researchers in Education and Social Science (2nd ed.)*. Buckingham: Open University Press, 1993;
10. Watson C. *Being There. Fieldwork in Anthropology*. London: Pluto Press, 1999.

Konsultuojantys dėstytojai:
vardas, pavardė,
mokslo laipsnis

Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus

Doc. dr. Donatas
Brandišauskas

Monografijos:

Brandišauskas D. (publikuojama 2016 m.) *Leaving footprints in the taiga: luck, rituals and places among Orochen-Evenki*. Berghahn Press: Oxford, New York.

	<p>Брандишаускас Д., Давыдов В. (publikuojama 2016). Локальная этика отношении с окружающей средой эвенков Байкальской Сибири. Ст. Петербург. Кунсткамера, Российская Академия Наук.</p> <p><u>Straipsniai:</u></p> <p><u>Thomson Reuters bazė:</u></p> <p>Brandišauskas D. (priimta spaudai, recenzuota) ‘Relying on my own two’: Walking and Subsistence among Orochen Hunters and Herders of South-East Siberia. <i>Mobilities</i>.</p> <p>Brandišauskas D. 2012 Įvietinta sėkmė ir galia: Rytų Sibiro autochtonų Oročėnų-Evenkų posovietinio kraštovaizdžio patirtys. <i>Logos 73 (spalis-gruodis)</i>, p. 132-142.</p> <p>Brandišauskas D. 2011. Autochtonų galios sampratos bei raiška: Užbaikalės (Rytų Sibiras, Rusija) Oročėnų-Evenkų atvejo komparatyvinė studija. <i>Logos 67</i>, p. 37-46.</p> <p><u>Recenzuojami straipsnių rinkiniai:</u></p> <p>Brandišauskas D. 2013. Litvakas Voldemaras Jochelsonas - Rytų Sibiro tautų antropologijos pionierius. In: A. Andrijauskas (ed.) <i>Žydu kultūra: istorija ir dabartis</i>. Kronta. 16 psl.</p> <p>Brandišauskas, D. 2011. Contested health in the post-Soviet taiga: use of landscape, spirits and strength among Orochen-Evenki of Zabaikal’e (East Siberia). In: D. G. Anderson <i>Health and Healing in the Circumpolar North: Southeastern Siberia</i>. Alberta University Press, p. 125-144.</p> <p><u>Recenzuojami žurnalai:</u></p> <p>Brandišauskas D. 2012. Making a Home in the Taiga: Movements, Paths and Signs among Orochen-Evenki Hunters and Herders of Zabaikal Krai (South East Siberia). <i>Journal of Ethnology and Folkloristics 6 (1)</i>, p. 9-25.</p> <p>Brandisaukas, Donatas. 2011. Leaving Footprints in the Taiga: Enacted and Emplaced Power and Luck among Orochen-Evenki of the Zabaikal Region in East Siberia. <i>Études mongoles et sibériennes, centrasiatiques et tibétaines 42</i>: 8 psl.</p> <p>Brandišauskas, D. 2011. Hide tanning and its use in taiga: the case of Orochen-Evenki reindeer herders and hunters of Zabaikal’e (East Siberia). <i>Journal of Ethnology and Folkloristics. 4 (2)</i>, p. 97–114.</p>
--	--

Patvirtinta VU, LLTI ir LMTA etnologijos doktorantūros komiteto 2016 m. kovo 31 d. posėdyje, protokolo Nr. R6-3

Doktorantūros komiteto pirmininkė

dr. Daiva Vaitkevičienė